

Danh thắng Ngũ Hành Sơn - di tích quốc gia đặc biệt

Ngũ Hành Sơn nằm trên địa phận xã Hòa Hải, huyện Hòa Vang, nay là phường Hòa Hải, quận Ngũ Hành Sơn, cách trung tâm thành phố Đà Nẵng 8km về phía Đông Nam, ngay trên tuyến đường Đà Nẵng - Hội An. Những ngọn núi hình thành Ngũ Hành Sơn có tên gọi lần lượt là: Kim Sơn, Mộc Sơn, Thủy Sơn, Hỏa Sơn và Thổ Sơn.

1. Truyền thuyết về Ngũ Hành Sơn

Ngày xưa có một cụ già đi từ biển Bắc xa xôi đến bãi biển phía Đông (Đà Nẵng ngày nay), dựng một túp lều tranh để kiếm sống bằng nghề chài lưới. Vào một buổi sáng, cụ sửa soạn thuyền để ra khơi đánh cá, bất ngờ, trời bỗng nổi giông tố, sóng biển cuộn cuộn dâng trào. Giữa tiếng gầm rít của gió, tiếng gào thét của sóng, một con rồng khổng lồ xuất hiện, để lại một quả trứng trên bãi cát rồi biến mất. Ngay sau đó, từ ngoài khơi tiếp tục xuất hiện một con rùa vàng lớn tiến sát vào bờ. Tới đất liền, Rùa đào một lỗ trên bãi cát rồi vùi quả trứng rồng vừa để lại vào lòng đất. Xong việc, Rùa Vàng quay lại báo cụ già: “Ta là thần Kim Quy, ta muốn ngươi phải gắng sức bảo vệ giọt máu này của Long Quân”. Nói rồi, vị thần đưa cho cụ già chiếc móng của mình và quay về biển cả.

Từ khi nhận lời chăm sóc quả trứng, cụ già không ít lần gặp cảnh nguy khốn vì những kẻ ăn trộm. Tuy nhiên, cứ mỗi lần gặp khó khăn, cụ đều được thần bảo vệ. Quả trứng ngày càng lớn nhanh và trời dần lên mặt đất. Tuy nhiên, trong một lần lều cụ bị phóng lửa, để cứu cụ, quả trứng đã tự nứt vỡ đẩy lùi quân địch. Từ trong lòng quả trứng ấy, hiện ra một bé gái xinh xắn, đó chính là con gái của Long Quân. Các mảnh vỡ của quả trứng thần biến thành năm ngọn núi Cẩm Thạch. Năm hòn núi đá cẩm thạch ấy được nhân dân gọi là núi Non Nước hay còn gọi là Ngũ Hành Sơn.

2. Danh thắng Ngũ Hành Sơn

Danh thắng Ngũ Hành Sơn là một quần thể thiên nhiên có nhiều kiến trúc tâm linh với diện tích gần 2km², bao gồm 5 ngọn núi đá vôi, lần lượt được kể đến như sau:

Một góc danh thắng Ngũ Hành Sơn
(Ảnh: Tư liệu)

Ông Huỳnh Đức Thọ, Chủ tịch UBND TP Đà Nẵng, đón nhận Bằng xếp hạng di tích quốc gia đặc biệt
(Ảnh: Tư liệu)

Nằm ở phía Đông Nam, bên bờ sông Cổ Cò là núi Kim Sơn. Dưới chân ngọn Kim Sơn có một hang động. Lối vào động là những bậc đá tự nhiên, bên trong là những lớp thạch nhũ bám vào vách núi tạo thành hình tượng Quan Thế Âm Bồ Tát. Tượng thạch nhũ đá lấp lánh như dải kim tuyến phủ từ bờ vai đến gót chân tượng. Dưới chân tượng là một con rồng đang cuộn mình giữa những làn sóng. Đặc biệt, phía sau Bồ Tát còn có một hình tượng nhỏ hơn trông như Thiện Tài đồng tử và bên trái là hình chim Khổng Tước, hai cánh xoè rộng toả khắp trần động. Có thể nói đây là bức phù điêu tuyệt mỹ mà thiên nhiên đã ban cho Kim Sơn.

Mộc Sơn là ngọn núi nằm ở phía Đông. Không giống Kim Sơn, Mộc Sơn không có chùa chiền, chỉ

có một khối đá cẩm thạch màu trắng trông tựa người đang ngồi. Người địa phương gọi là Cô Mụ hay Bà Quan Âm. Trong núi có một động nhỏ, tương truyền ngày xưa có một người đàn bà tên là Trung tu ở đó nên động có tên là động Bà Trung. Trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ đây là nơi trú ngụ an toàn để cán bộ và nhân dân địa phương ẩn nấp, tránh máy bay địch.

Nằm ở phía Đông Bắc là ngọn núi Thủy Sơn, đây được xem là dãy núi đẹp nhất trong Ngũ Hành Sơn. Núi Thủy Sơn nằm dài từ Đông sang Tây rộng 15 ha. Nơi đây, có chùa Tam Thai và chùa Linh Ứng, hai ngôi chùa được xây dựng lâu đời và rất nổi tiếng. Đây là địa điểm lý tưởng để hàng năm nhân dân khắp nơi trong cả nước và trên thế giới dừng chân hành hương, thưởng ngoạn và chiêm ngưỡng.

Đứng thứ tư theo tên gọi được nhắc đến trong 5 ngọn núi là Hoà Sơn, đây là núi gồm có 2 ngọn và một đường đá nhô lên nối liền chúng với nhau. Ngọn phía tây gần Kim Sơn được gọi là Dương Hoà Sơn, nằm trên bờ sông Cổ Cò. Trong núi Dương Hoà Sơn có các hang và chùa Phổ Sơn Đà. Còn ngọn ở phía đông, gần đường đi Hội An là Âm Hoà Sơn, với nhiều thớ đá nằm nghiêng có những lát cắt chạy ngang tạo thành hang đá.

Ngọn núi thứ năm trong Ngũ Hành Sơn được nhắc đến là Thổ Sơn, đây là ngọn núi đất, thấp nhất nhưng dài nhất trong năm ngọn núi. Nhìn từ trên cao, thổ Sơn trông như một con rồng nằm dài trên bãi cát. Núi có hai tầng, lô nhô những khối đá trên đỉnh, giữa lưng chừng là những vách đá dựng đứng, hẹp và thấp. Nơi đây có một lớp vỏ mỏng được bao phủ để lộ nhiều chỗ màu đất sét đỏ có nhiều gạch cổ thời Chiêm Thành. Trong núi có một cái hang tên là hang Cóc hay còn gọi hang Bồ Đề. Trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ, cán bộ, chiến sĩ và nhân dân địa phương đã coi hang Bồ Đề như là một địa đạo thiên nhiên, một địa điểm chôn cất, bảo đảm an toàn trong mọi tình huống.

Quần thể Ngũ Hành Sơn nằm ở rìa phía Bắc Trường Sơn Nam, được hình thành từ những khối núi đá vôi và mang đầy đủ các tính chất của núi đá vôi Việt Nam. Nước ta thuộc vùng nhiệt đới nắng lắm, mưa nhiều và mưa rất to nên đá vôi bị hòa tan tạo ra những

kỳ quan hết sức độc đáo. Tất cả các cảnh đẹp như Vịnh Hạ Long, động Hương Tích, Phong Nha, v.v... đều là những sản phẩm tuyệt tác của thiên nhiên, các hòn núi và các hang động ở Ngũ Hành Sơn cũng là những tác phẩm như vậy.

3. Di tích quốc gia đặc biệt

Ngũ Hành Sơn không chỉ nổi tiếng là địa danh đi vào thơ ca, nhạc, họa mà còn mang đậm bản sắc văn hóa của một dân tộc luôn nỗ lực vượt qua khó khăn trong mọi hoàn cảnh khắc nghiệt để tự tồn tại và phát triển. Thông qua câu chuyện truyền thuyết về sự hình thành Ngũ Hành Sơn, chúng ta cũng thấy được tâm tư, tình cảm, nguyện vọng của những người dân lao động thời bấy giờ. Đó là tình yêu quê hương đất nước, ý thức hướng về cội nguồn của người dân đất Việt ở bất cứ nơi đâu, vào bất cứ thời đại nào.

Nơi đây, các dấu ấn văn hoá lịch sử còn in đậm trên mỗi công trình chùa, tháp đầu thế kỷ XIX, trên mỗi tác phẩm điêu khắc Chăm của thế kỷ XIV, XV. Những bút tích thi ca thời Lê, Trần còn in dấu trên các vách đá rêu phong trong các hang động. Những di tích văn hoá lịch sử như mộ mẹ tướng quân Trần Quang Diệu, đền thờ công chúa Ngọc Lan (em gái vua Minh Mạng), bút tích sắc phong quốc tự còn lưu giữ tại chùa Tam Thai của triều Nguyễn, v.v.. Tất cả các văn bản, thư tịch cổ, bia ký, tư liệu cũng như các di vật di sản hiện nay đang còn lưu lại trên Ngũ Hành Sơn, là chứng minh hùng hồn về một Ngũ Hành Sơn huyền thoại, về một vùng đất địa linh nhân kiệt đầy chất sử thi.

Không chỉ đẹp về cảnh quan, danh thắng Ngũ Hành Sơn còn có giá trị to lớn về lịch sử. Trong các cuộc kháng chiến bảo vệ Tổ quốc, di tích Ngũ Hành Sơn với lợi thế về vị trí chiến lược và địa hình núi non, hang động, đã trở thành những di tích lịch sử đấu tranh cách mạng như Địa đạo núi đá Chông, hang Bà Tho, núi Kim Sơn, hang Âm Phủ, ... trở thành địa chỉ do của quân và dân Quảng Nam - Đà Nẵng trong 2 cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ.

Với những giá trị văn hóa - lịch sử - tâm linh đó, năm 2018 danh thắng Ngũ Hành Sơn được Thủ tướng Chính phủ ký Quyết định công nhận là di tích quốc gia đặc biệt./.

Hữu Nghĩa (TH)